

lönben meg kell jegyezni, hogy a német katonaság, tábornoktól közlegényig legeslegrendesebben, a tisztek abszolút úri módon viselkednek. Ha van baj, máshol van, legfeljebb propagandistákkal és természetesen a gazdasági penetráció terén... Ez (utóbbi) meg van Európaszerte. Ez nem német, de nagyhatalmi specialitás... Nem lehet azonban kifogása ez ellen azoknak az országoknak és államférfiaknak, akik fenhéjazón követelték és követelik, hogy a kis államok egyenként áldozzák fel magukat egy koncepció nélküli akcióban."

Igy fejezi be levelét Teleki: ... Háború után a kis országoknak össze kell fogni... Egyébként megvagyok, már nem is tudom biztosan, hogy érzem magamat, sőt néha azt sem, hogy létezem-e, mert nincsen időm rájönni... Feleségem, sajnos, még mindig nagyon beteg. Karácsony-újkor súlyos tüdőgyulladás volt, azóta is laborál szívével és májával, rendkívül gyenge."

**A nyilvánosságra hozott Horthy-iratok szerint Jugoszláviával szemben a területi igényeinket a német szorgalmazásra kötött barátsági szerződésben is fentartottuk. Teleki tragédiájáról Horthy ezt írta Hitlerhez: "A túlzott korrektség, a tisztaság, a kötelességtudás mintaképe volt, nagyműveltségű politikus és tudós, aki a megfeszített munka következtében és súlyos események terhe alatt nem talált más kiutat." Mussolinihez írt levele szerint "rendkívüli lelkiismereti konfliktusban" találja az öngyilkosság okát.

Hogy mi idézte elő a lelkiismereti konfliktust, azt az utód: Bárdossy László világította meg. Beszédéről, népbírói vallomásáról a svájci Duna kiadvállalat által közzétett "Bárdossy László: A nemzet védelmében" című könyvből kitűnik, hogy a Délvidék visszaszerzésével kapcsolatos intézkedés a március 28-án tartott minisztertanács és legfőbb honvédelmi tanács határozata szerint történt, amelyet Teleki hozzájárulásával hoztak. Ez természetes annál, aki fő feladatának tekintette elvesztett területeink visszaszerzését. Azt remélte — nyilván Rothermere lord akciója nyomán is — hogy az angolok megértik cselekvésünket. A nagy csalódást és lelki megrendülést az idézte elő, hogy Barcza londoni követünk eltúlzott jelentésében közölte: a németekkel együttes minden lépés Anglia, majd nemsokára Amerika hadüzenetét s az ország nagyerejű bombázását vonja maga után.

VAD BÉCSI TÁMADÁS EGY SVÁJCI LAP CIKKE MIATT

1946 december közepén Horthy-ellenes hazug, vad bécsi sajtótámadásról értesülök, de csak karácsony táján tudom megszerezni a részletes adatokat. Eszerint:

A Bécsi Napló, Wiener Journal 1946. dec. 7-iki számában írja „Egy Horthy-intervju margójára” címmel és „A Vörös Hadsereg bécsi lapjának érdekes cikke” alcímmel:

Az „Österreichische Zeitung”, a Vörös Hadsereg bécsi lapja hosszabb cikkben foglalkozik egy Horthy-intervjuval, amely a Schweizer Illustrierte Zeitungban látott napvilágot. A világ népei, amelyek a fasiszmus borzalmaitól megmenekültek (de elfelejti hozzátenni, hogy a sztalinizmus borzalmaitól még nem), a háborús főbűnösök ellen hozott ítéletek végrehajtását nagy elégtétellel vették tudomásul — írja a Vörös Hadsereg bécsi lapja.

Az emberiség hőhérai, Hitler lakájai meglakoltak bűneikért: Quislinget és Lavalt kivégezték, Mihalovicsot felakasztották. Van azonban olyan is, aki megmenekült. Mindenki emlékszik még Horthy Miklósról, Magyarország fasiszta diktátorára, Hitler egyik legalázatosabb lakájára. Mint emlékeztetés, Horthy a Szálasi-féle puccs után titokzatos módon eltűnt.

Egy ideig az a hír járta, hogy Horthy meghalt. Egy amerikai közmondás szerint árulók sohasem halnak meg természetes halállal. A napokban a Schweizer Illustrierte Zeitung egy beszélgetést közölt, amely levelezője és a magyar Quisling között folyt le. Annak dacára, hogy Horthy fogoly-életet él, mégis lehetővé tették számára, hogy nyíltan elmondja nézeteit az európai eseményekről.

Ebben az intervjuban jellemző részletek vannak. Például azt írja a tudósító, hogy Wiesbadenben, ahol Dönitz-cel és Rundstedt-tel együtt ült a Hitler-lakáj, a megszálló katonaság sokáig töprengett, hogy mi történjék vele? Végül is Weilheimbe küldték, ahol ma is békés életet él.

Furcsa történet. A jugoszláv kormány sürgősen követeli Horthy kiszolgáltatását, mint háborús főbűnösét, aki közvetlenül bűnös a bácskai irtóztos vérfürdő ügyében. Az amerikai hatóságok nem tudják, hogy mi történjék a magyar diktátorral. Horthy az egész világ közvéleménye Hitler pórázon járó kuttyájának bélyegezte meg, aki országát és népét egy bűnös háborúba vetette.

Néhány együttérző mégis helyesnek tartja, hogy a vádlottak padja helyett egy kedves kis villában ülhet. Egy háromlakásos villája van a volt kormányzónak és kíséretének. Ennek balkonján Horthy még ma is dicséri Hitlert és piszkosan rágalmazza Magyarországot mostani demokratikus kormányát. Elátkozza a földreformot. Amellett bizonykodik, hogy Magyarország nem kezdett Hitlerrel együtt háborút, hanem maga is megtámadott ország volt. Ez a támadás indította Horthyt arra, hogy katonai szövetségre lépjen a fasiszta Németországgal. És amint kiderült, Magyarország nem támadta meg Jugoszláviát sem, hanem kénytelen volt magyar területre történt behatolást elhárítani.

Ami a hatezer békés újvidéki lakost jelenti, az elkerülhetetlen kilengés volt. „Ahol lőnek, ott emberek pusztulnak.” Mondotta Horthy cinikusan az újságíróknak.

Felesleges a Hitler-lakáj intervjúját kommentálni, amelyet a svájci újság szolgálatkészen nyilvánosságra hozott. Nem érdekelten az újságíróknak és a vele szolidáris lapnak meghatározni: Horthy tisztára mosni és elégtételt adni neki. Attól a körülménytől meghatódva, hogy Horthy még 1946-ban sem kívánja megtagadni Hitlert, az újságíró azt bizonygatja, a történelem majd igazságos ítéletet hoz Horthy felett.

A történelem már régen ítélte Hitler és lakásai felett. A fasiszta bestia Horthyt sem mentegetőzései, sem megvédelmezői nem tudják megmenteni, — fejezi be cikkét a Vörös Hadsereg bécsi napilapja.”

Ime, a milliókat, — köztük saját fajtájabeli milliókat is kiírtó és később tömeggyilkosként utódaitól is megtagadott Sztalin tényleges talpnyalói egy cikkben annyit hazudnak, gyalázkodnak, hogy velük szemben az igazság feltárása többször olyan hosszú cikket igényelne, mert ahány állítás, annyi otromba hazugság, vagy tudatlanság, amit nemcsak mi tudunk, hanem az illetékes amerikaiak is, akik már ellenállnak a bosszút lihegő politikai ellenfelek vérengzési szándékának.

Az elvadult hang azonban a megtámadott kormányzó családtagjaiban új aggodalmat kelt.

De látni szeretném a svájci kolléga intervjúját, cikkét, amely ilyen dühkitörésre alkalmat adott. Szegényes emigráns helyzetünkben nem könnyű megszerezni és egyelőre a karácsonyi gondok nem is engednek foglalkozni vele.

A MÁSODIK EMIGRÁCIÓS KARÁCSONY

Eljött a második karácsony és nálunk is változott helyzetet talált. Fiúnk Saarbrückenben katonáskodik a francia őrszolgálatban, nem egészen veszélytelen helyen, mert aknákat felszedő hadifoglyokra felügyel. Feleségem kitűnő munkájára széles körben felfigyeltek és meghívást kapott a lindai Hajas szabócég női osztályának vezetésére. Mint ennek társtulajdonosa lelkesen dolgozik a divatszalon felépítésén társnőjével, Horthy egyik tisztjének, vitéz Vértess Béla vezérkari századosnak feleségével.

Csakhamar megismerik a francia katonai kormányzó feleségétől kezdve az itteni francia tiszti asszonyok, divatba hozzák, s a betegeskedő, ismételt szanatóriumi kezelésre szoruló társnője munkájának ellátásával is párom nemsokára tizennégy alkalommal dolgozó divatszalonná fejleszti. A francia vevőkör nagy elismerését a katonai kormányzóné azzal az emlékkönyvi beírással fejezi ki:

„Önnél újra megtaláltuk Páris.”

Legjobb segítőkörői közt ott van vele Zsuzsa leányunk, aki csakhamar segédvizsgát is tesz és anya és leánya — két budapesti egyesületi tenisz bajnoknő — összefogott erővel, eredményel dolgozik. Pedig súlyos áldozatok árán, hisz hajnalban kell kelniök, amíg be nem költözhettek Lindauba, s négy kilométeres gyaloglás után vonatozniok, majd este ugyanezt tenniök, nem egyszer hóviharban haza felé.

A játékkészítésnek már bealkonyult, mert a németek e téren is munkába álltak, s magam áttértem a magyaros mintával festett cigarettadobozok készítésére, melyek tetszésre találtak, s melyeknek alapján a franciák „iparművészként” regisztráltak. Krónikás feladataimat emellett sem hanyagoltam el. Második emigrációs karácsonyunk is szegényes, — éppígy Horthyéké is — de meleg szeretettől áthatott.

Karácsonyra katona-fiúnk is hazatért és újra együtt volt az erdőből hozott karácsonyfa alatt a kis család. Fiúnk most értesült a pár héttel előbb hazulról jött rokoni beszámolóiból arról a szomorú tényről, hogy a budai Horthy-telepen lévő házrészünk, öröklakásunk, V-alakú Hazai-udvar elnevezésű épületének ott-hon maradt társtulajdonosai közül a budai Böszörmény-úti véres harcok alatt részben lángszórótól az óvóhelyen harmincketten pusztultak el. E harcokról az ostromgyűrűből kitörtekkel megmenekült magyar katona még a nyugati végeken, majd hazai levél részletesen tájékoztatott.

Ezekből megtudtuk, hogy Ilonka nevű testvérhugunk néhány társával az óvóhely ablakán át a harcok alatt kimászott és a röpködő golyók alatt a nagy hóban csúszva elmenekült, a svábhegyi erdőkben három napig bujdosott, míg annyira elültek a harcok e tájon, hogy bemerészkedett a Horthy-telep közelében lévő Kékgyöngy utca 30 alatti házba, ahol testvérbátyánk, Sándor bombarongált lakásában talált menedéket. De a háromnapos étlen-szomjan való erdei bujkálás, januári fagy annyira megviselték különben is gyenge szervezetét, hogy egy egyszerű gyomorrontásba belehalt.

A távozásunk után szintén lakásunkban maradt és a közeli finomtechnikai gyárba hadimunkára berendelt Ilonka nevű hűséges háztartási alkalmazottunk már előbb, a harcok idején áldozatul esett.

A népművészeti gyűjteményes magyar szobának berendezett hallban takarított a házbeli felügyelet ellenére, amikor oda bevágó orosz akna megölte, bomba pedig az érdekes, történelmi fényképgyűjteményes sarki loggiát szakította le. Halála még súlyosabban érintett bennünket azért, mert szinte túlzásba vitt hűséges szolgálatának áldozata lett.

A menekülésbe nem vittem magammal zsinóros fekete magyar ruhámat, melyben a fővárosban és országszerte tartott ünnepségeken beszéltem és hiányát éreztem, amikor félig már menekülésben Szombathelyen a sebesült katonák karácsonyi ünnepségére szónokul felkértek.

A sorsnak különös játéka volt, hogy pontosan harminc évvel ezelőtt az első világháború idején, 1914 karácsonján ugyan-csak a sebesült katonák javára a kulturpalota nagytermében

rendezett szombathelyi karácsonyi ünnepségen a verses prologust én írtam ifjonti újságíró koromban.

(Fél század után bátyám küldte el a műsoron kinyomtatott verses prologusomat New Yorkba és feleségem mondta hangszalagra a karácsonyok jegyében készült hangszalagos kis családtörténet során.)

Mivel az ismert művészházaspárral: Muráti Lilivel és Vaszary Jánossal együtt karácsony előtt a menekült propagandaminisztérium egyik osztályvezetője egy napra felment a fővárosba, megkértem, hozza el magyar ruhámat, s erre vonatkozó leveletem a hűséges Ilonkához intéztem, hogy adja át a sorok átadójának.

A ruhával együtt érkezett Ilonka levele, melyben írta, hogy autóalkalma lett volna az ünnepekre hazamenni komárommegyei falujába — később tudtuk meg, hogy édesapja volt fenn érte — de mivel a ruhát másnap egy megadott címre kellett elvinnie, s ezzel nem akarta terhelni hugomat, majd másnap, szenteste napján vonattal megy haza.

E napon azonban bezárult az orosz ostromgyűrű Buda körül, a szegény lány bennszorult és hugommal együtt áldozatul esett...

HORTHY: SENKIT SE TÁMADOK HÁTBA...

Hát nem pár nappal előbb jelent meg a cikk mint ahogy a bécsi vörös lap dec. 7-iki száma írta, hanem 1946. szeptember 25-én. Különös: fentiek arról elnevezett telepen történtek, akinek ügye most sok más témával együtt annyit foglalkoztat és akiről szóló — világszenzációt keltő — riportjával a svájci lapot fiam segítségével karácsony után sikerült megszereznem. A nagyformátumú Schweitzer Illustrierte Zeitung teljes hatodik és hetedik oldalát lefoglalja hét fényképpel tarkázottan a hosszú riport, mely németül ezt az egész oldalt betöltő nagy címet viseli:

„Ich falle keinem Menschen in den Rücken, selbst einem Hitler nicht!”

magyarul:

„Senkit sem támadok hátba, még egy Hitlert sem!”

Alcímül ezt írták:

„Ein Interview mit ADMIRAL HORTHY, dem früheren Reichsverweser Ungarns”

Vagyis:

„Intervju Horthy admirálissal, a korábbi magyar kormányzóval.”

A svájci lap cikke nagy dolog egy, az internáltság enyhébb fogságában lévő háborúvesztes államfő számára, de azért a bécsi vörös lap félremagyarázza a svájci kolléga írását. Igaz, ő nem gyalázkodik, de több helyen téved és helyenként szarkasztikus megjegyzései nem tekinthetők túlságosan barátságosnak. Lásuk először a képeket és aláírásait.

Fenn Horthy nagy képe derékig, ahogy egy ház előtt áll. Az aláírás:

Egy ember zöld kabátban.

Igy írta le nekünk szolgája a kormányzót, amikor őt kerestük a weilheimi villában. A fodrászhoz indult, a Markt Platzon meg fogjuk találni. És így állt ott, háta mögött egy nagy plakát, egy vándorcirkusz plakátja. ...Nagybányai Horthy lehet ma 78 éves, de nem látszik rajta a kora. Amikor 50 éves korában pályafutása végére érkezni látszott mint az utolsó Habsburg utolsó admirálisa, admirális lett flotta nélkül, royalista király nélkül. Akit Franchet d'Esperay francia tábornok tett meg kormányzóvá és tartotta neki a kengyelvasat, hogy egy szürke lovon a román csapatok mögött a budai várba lovagoljon.

(Mivel tévedései tájékozatlanságból és talán nem rosszindulatból erednek, ezeket mindjárt helyreigazítom, mert történelemhamisítást jelentenek. Horthyt nem a francia tábornok tette meg kormányzóvá, hanem a nemzetgyűlés választotta meg. És igen hízelgő volna rá, ha a győztes francia tábornok tartotta volna kengyelvasát, ami lovász feladata. A tábornok azonban nem ezt tette, hanem a forradalmár Károlyi Mihály miniszterelnöknek, aki nem fogadta el a kedvező páduai fegyverszüneti feltételeket, lovaglóostorával a csizmáját csapkodva Belgrádban megalázó körülmények közt olyan fegyverszüneti feltételeket adott át, melyek aztán Trianonban parancsbéke-feltételekké váltak és az évezredes Magyarország kétharmad részét kiáltó történelmi és földrajzi tudatlansággal a hullarabló szomszédok javára elszakították.)

Ezt csinálta, így „tartotta a kengyelvasat” Horthynak Franche d'Esperay tábornok.

Egy másik francia tábornok volt az, aki csapatai által megszállott Szegeden megengedte a nemzeti erők és nemzeti hadsereg szervezését Horthynak az uralomra jutott proletárdiktatura ellen. (Aztán Horthy a fővárosba történt bevonulásakor nem lovagolt be a királyi várba, hanem a Gellért-szállóban ütötte fel főhadiszállását, mint fővezér.)

A képaláírás ezután így folytatja:

Most Jackson bíró parancsára Weilheimben lakik. Sorsa bizonytalan. A jugoszlávok perbe akarják fogni, de senki se tudja, hogy az amerikaiaknak mi a célja vele.

A második nagy kép a hetedik oldalon fenn a kormányzói

párt ábrázolja. Séta közben, térdig. A kormányzó itt is a sportruhában, bottal kezében. Horthyné fekete kosztümben, nagy fehér zsalóval. Egy előkelő idős pár, — írták a kép alá, — s a weilheimiek szívesen nézik, amint az utcán sétálnak. Az idős dáman látszik régi szépsége.

A harmadik kép a kertben ábrázolja a kormányzói párt és fekete szemüveggel a tévesen Bélának írt Horthy Jenőt. Háttal áll a képen egy amerikai tiszt.

A negyedik kép az egyszerű ebédlőt ábrázolja, terített asztallal. Aláírás:

Egy polgári ebédlőasztal, minden, ami a magyar királyság kormányzójának abból a dicsőségből maradt, ami öt negyedszázadon át a legszebb és leggazdagabb Duna-menti várban, mely mesészerű volt, körülvette. És mégis, ki mondhat magának Németországban ennyit is?...

Az ötödik kép: A ház ajtajában három férfi, közülök egyik nekem ismerős. Aláírás: És az UNRRA táplálja őket... Ezek Horthy inasai, akik Magyarország koronázatlan királyát a száműzetésbe elkísérték. (No, csak egy, a másik kettő itt állt be hozzá tiszteletből, lelkesedésből.) Jobbra áll a komornyik, mondja tovább, aki 23 éve áll Horthy szolgálatában.

A hatodik kép a kis Istvánt ábrázolja, amint a kertben egy német kislánnyal játszik. Apja vonásai látszanak arcán, Élénken néz és nagy, barna haja jobb oldalt a homlokába lóg. Aláírás:

A kormányzó árva unokája. István fia 1943-ban Oroszországban repülőszerencsétlenség áldozata lett.

A hetedik, kis kép a szemüveges Horthy Jenőt ábrázolja, akit most is Bélának mond. Egy nemes ember, írja, s ez minden, amit a kormányzó testvéréről mondhat, aki vele a számkivetést megosztja. Sose foglalkoztam politikával, — mondja és ez igaz is. Szeretett utazni, vadászni, kártyázni, festeni. Ki volt ő? Horthy testvére, — egy nemes ember. Ez volt minden.

Hát bizony nem ez volt, tisztelt, tájékozatlan kolléga. Magyarországnak, sőt Európának egyik legkiválóbb telivér tenyésztője volt, akinek lovai Londonban, Párisban, Baden-Badenben egyaránt futottak sikerrel és a lótenyésztés érdekében sokat dolgozott, szakkönyveket írt, ménesbirtokán állandóan fogadott külföldi szakértőket, híres Afrika-vadász volt és a festőecsetet se kezelte tehetségtelenül.

A Pohlinger Strasse 25. szám alatti villában tett látogatás és a kormányzóval folytatott beszélgetés leírása elé két hasábos fett-betűs összefoglalót írt a szerkesztőség. (A német szöveg szabad, nem szó szerinti fordítását adom.) De a legfontosabb részeket igen. Ez az összefoglaló rövid ismertetést ad Horthy életéről, pályafutásáról.

Amikor az utolsó Habsburg admirálisa — írja — nagybányai Horthy 1919-ben megjelent Szegeden és Franchet d'Esperay tábornoknak az ország kormányzójául (tévedés: másik tábornoknak és fővezérül) ajánlották, kezdődött meg egy olyan embernek a karrierje, aki azt hitte, hogy ötvenedik évével a legmagasabbat elérte, amit egy kisnemesi családból származó k. und k. tiszt elérhetett.

Azt helyesen állapítja meg, hogy **Horthy nem volt diktátor**, hanem magyar hazafi, aki csak egy célt ismert: szétszaggatott hazájának, Nagy-Magyarországnak visszaállítását látni, — de abban téved, amikor azt írja, hogy idegen csapatok védelme alatt vonult be a budai királyi várba. Ezzel szemben a tényt már előzően leszögeztem.

Nem volt árulója elűzött királyának, — írja tovább — hanem a királyság kormányzója. Negyedszázadon át uralkodott erős kézzel. A nemesi nagybirtokosság támogatta őt, a haza megszabadítóját, ahogy őt nevezték. A polgárság mélyen tisztelte, a parasztság részére legendás alak volt. Ennek ellenére sose felejtették el uralomrajutása körülményeit sem a kommunista Kun Béla, sem Károlyi Mihály körei. Miután Horthy negyedszázadon át kormányozta Magyarországot a parlamenttel együtt, hogyan történhetett, hogy hazája érdekében éppúgy, mint Pilsudszky, Molotov, Sztalin, ő is barátsági szerződést kötött Hitlerrel?

Ma Horthy — írja — családjával és néhány hű emberével a bajor Weilheimben az **amerikaiak foglya**. Tito Jugoszláviája háborús bűnösként kérte kiadatni. Egyelőre senki se tudja, hogy Hitler egykori szövetségeseivel mi fog történni? — hisz ő egy

78 éves ember. Mi történt vele és miért nem állott ő is a szövetségesek mellé, mint Románia fiatal királya, elmondja ő maga első intervjújában, melyet az amerikaiak által történt elfogatása óta ad. Alatta: A szerkesztőség.

Ime, ez az összefoglaló lényege. Ezután „Weilheim, Pohlingerstrasse 25” alcímmel következik a helyszíni riport.

A svájci kolléga leírja, hogy egy órát kell utazni Münchenből a villamos vonattal, míg Weilheimbe ér, mely a Starnbergersee mellett fekszik. E kis városka békésen él a reggeli napsugárban, mintha nem is lett volna háború. Tényleg, a háború megkimélte, sőt a háború utáni nyomor se érintette súlyosabban, úgyhogy a vendéglőben még lehet kapni kávé és vajaskenyér 50 pfenigért, ha az ember megnyeri tetszésüket. (És ha még tudják is, hogy svájci sajtóember.)

— Ön az első újságíró, — mondja az amerikai összekötőtiszt, — akinek Münchenből történt utasítás szerint beszélgetési engedélyt adhatunk Horthy kormányzóval.

Ezután — amerikai kísérettel — jeepen utazott a Pohlingerstrasse 25. szám alatti csinos villához, amely eredetileg három-

családos ház volt, s most a volt kormányzó és kísérete részére lakásul szolgál. Régi inasával, Kerencsi Miklóssal találkozik először, aki 23 éve szolgálja urát és aki az Ahasvérusi bolyongást végigcsinálta vele, amikor Horthy uralma összeomlott. De sem ő, sem a ház körül foglalatzkodó másik két ember nem tudta megmondani, hol jár most a hazulról eltávozott „Főméltóságú” úr. (Ezt magyarul írja le, és hozzáfűzi:) Mert számukra és sok magyar számára ma is „Főméltóságos” úr és hazája legendás hőse.

De aztán valaki mégis tudja, hogy a „Főméltóságos” úr (magyarazza, hogy ez a cím magasabb, mint az exzellenziás) feleségével a fodrászhoz ment haját nyíratni. Kerencsi Miklós „oprettnémetséggel” elmagyarazza, hogy megtalálhatják Horthyt, ha egy sétatobos, zöldkabátos urat keresnek a Marktplatzon. És tényleg, alig hogy az amerikai által vezetett jeep bekanyarodik a térre, meglátják a zöldkabátos urat, amint egy üzlet kirakatát nézegeti.

Elképzelem, hogy némi izgalmat kelthetett a kormányzónál, amikor a jeep az amerikai katonával és a civil férffel megállott mellette, hisz nem tudhatta, vajon nem viszik-e el megint? A svájci kolléga nem írja le, hogyan szólította meg, csak annyit mond, hogy a Circus Joe Otello plakátja alatt lefényképezte. A „höchste Exzellenz” azonban nem hagyta magát zavartatni.

— A feleségemre várok, — magyarázta, — s amíg a fodrástól jön, megvigasztal, — legalább egy órát kell várni.

Akkor inkább egy óra múltán a villában látogatják meg.

Közben az amerikai katona magyarázta az újságírónak, hogy nem tud többet Horthyról, csak annyit, hogy Jackson bíró meghagyta, hogy a várost **nem szabad elhagynia** és nem szabad senkivel beszélnie, mert még **bizonytalan, mi fog vele történni**.

Amikor a megbeszélt órában a villába visszatértek, a komornyik a szalonba vezette őket, ahol a Horthy-pár és H. Jenő várakozott.

„Hogyan került Weilheimbe” alcím alatt folytatja cikkét. Valahogy meg kell kezdeni a beszélgetést, s e kérdés alkalmat ad szólni arról az október 15-éről, amikor „híres proklamációját olvasta fel a rádióban”. (Tévedés, egyik államtitkára olvasta fel — mint később kiderült, korábban, mint kellett volna.) Eszerint lépéseket akart tenni az oroszokkal való fegyverszüneti tárgyalásra. (Ez sem mond fegyverletételt.) De napok múltán (dehogy, még aznap éjszaka) a várat német csapatok vették körül, támadtak, s mivel neki kevés embere volt, nem akart vért ontani, parancsot adott az ellenállás beszüntetésére. Horthynak a csillagok nem jósolták meg a hősi halált, bár az iskoláskönyvek is hősként emlegették. (Persze, hisz tengeri csaták hőse volt és

erről a külföldi könyvek is elismeréssel írtak. Ezt jó lett volna tudni a kiküldött újságíróknak.)

Ellenben az állt a csillagokban — folytatja, hogy ez az ember, aki a zsidók ellen az első törvényeket hozta, az Ahasvérus vándorbotot vegye a kezébe. Először őt a németek Schloss Hirschbergbe vitték, ahol „becsületbeli fogságban” tartották. (Vagyis nem volt közönséges fogoly.) Ott nyugodtan élhetett, miközben szeretett hazája, melyet szerencsétlenségbe döntött, a legborzalmasabb idöket élte át.

Az amerikaiak 1945 májusában ott találtak rá. A 7. amerikai hadsereg parancsnokának akarták átadni, ezért Göppingenbe szállították, azonban Patch tábornok akkor éppen Párisban volt. Ugy határoztak, hogy őt egyenesen Eisenhower tábornokhoz kell szállítani. De a főparancsnok nem volt belgiumi főhadiszállásán, Spaa-ban, hanem Londonban, s így Horthy rövid úton hadifogságba, közönséges hadifogolytáborba került Luxemburgban.

Később a hadifogságot Dönitz admirálissal és Rundstaedt tábornaggal osztotta meg Wiesbadenben; nincs is tovább? De mi van Nürnberg-gel? Itt se tudtak vele mit kezdeni, s így Jackson bíró utasítására Weilheimbe küldték, ahol családjával meg kell várnia, mi történik vele.

— Tudomására jutott-e — kérdi az újságíró, — hogy a jugoszláv kormány kikérte önt, mint háborús bűnöst?

Horthy a vállát vonogatja lenézően, s nem válaszol.

— A jugoszlávok ezen az állásponton vannak, — szól az újságíró.

— Istenem, — válaszol Horthy, — ezt mindenkire lehet mondani.

— Azonban ön Jugoszláviával barátsági szerződést kötött és ennek ellenére megtámadta az országot pár hét múltán.

— Csakhogy közben Jugoszlávia forradalmat élt át, — válaszol Horthy indignálódva. — Azokat az embereket, akikkel meg nem támadási szerződést kötöttem, elmozdították, letartóztatták, foglyokká, vagy menekültekké váltak. És ezek után Jugoszlávia támadott meg bennünket, betört magyar területre, gyilkolta a magyar lakosságot. Nekem be kellett avatkoznom.

— Ujvidéken több ezer embert gyilkoltak meg, — szól az újságíró.

— Ahol lönek, ott meghalnak emberek, — hangzott a válasz.

— Igen, de ez már a hadműveletek után történt, katonák és csendőrök pogromot rendeztek és hatezer ember meghalt.

— És Drezdában százötvenezer ember halt meg, — szölt Horthy. — Én jól tudom, hogy Ujvidéken túlkapások történtek. Csak hatszáz halott volt és én emiatt kilencven tisztet letartóztattam...

(A svájci kolléga ekkor más témára tért át, az olvasó tájékoz-

tatására történelmi adatok rövid, kivonatos összefoglalásaként Horthy szavaihoz hozzáfűzhetem, megismétlem egy kissé részletesebben:

A német támadás következtében a vegyes nemzetiségű 37. jugoszláv hadosztály magatartása bizonytalanná vált, több vonalon a szétesés jelei mutatkoztak, a belgrádi vezetés csődöt mondott és összeomláshoz vezetett. Április 10-én a horvátok ki-mondták elszakadásukat, önállóságukat. E napon a magyar határ-
vadászok ellen jugoszláv részről támadás történt. Erre adta ki a kormányzó az előrenyomulási parancsot. A magyar honvédség előrenyomulása április 11-én kezdődött és a történelmi magyar határokat három nap alatt elérte. Csetnikek, partizánok, kommunisták részéről gyilkos támadások kezdődtek a honvédség és a rendfenntartó közegek ellen. A felszabadított magyar Bácskában naponta ismétlődtek a támadások, gyilkosságok, szabotázsok, gyújtogatások. Vasúti és távírvonalak rombolása, hidak felrobbantása, tanyák, gabonaraktárak, gazdasági központok felégetése napirenden volt. Különösen heves támadások zajlottak Ujvidéken katonai autó- és benzinraktárak felrobbantásával, gyilkosságok sorozatával. Erre kapott utasítást a rend helyreállítására Szombathelyi Ferenc vezérkari főnök. A szegedi hadtest csapatai, csendőr- és rendőralakulatok vettek részt a megtorlásban, rendcsinálásban. Eközben túlkapások is történtek, amelyek hiába vontak maguk után hadbírószá-
gi eljárást, a háború után sokszoros bosszúállást váltottak ki.)

A sajnálatos újvidéki esemény után a svájci kolléga így szólt:

— Beszéljünk Magyarországról. Hogyan történtek a zsidó-
üldözések?

Alcímül adja:

„Elvesztettem a hatalmat.”

Majd a válasz előtt így ír: A kormányzó válasza „nürnbergi válasz”. Arra hivatkozik, hogy elvesztette hatalmát. (Nem teszi hozzá, hogy a német megszállás alatt korlátozva volt a hatalom gyakorlásában, ami köztudomású. Csak azt hangsúlyozza, hogy így beszél Hitler szövetségese.)

— Én akkor is kiálltam a zsidókért, — folytatta a kormányzó. — Stern főrabbi és Dr. Ádám (a professzor) tudják ezt.*

— És mégse tett semmit az ellen, hogy 1919-ben emberei zsidókat gyilkoltak.

— Nem zsidókat, hanem zsidó kommunistákat. (A kik gyilkoltak.)

Ez fájdalmas beszélgetés — elmélkedik az újságíró, aki itt-ott elárulja, hogy az utóbbi kérdésben érdekelt fél, — közte és a közt az ember közt, aki annakidején beköltözött a budai királyi várba...

— És milyen csapás sújtott Magyarországra, milyen inség

uralkodik most ebben az egykor oly gazdag országban, — elmélkedik most már fenhargon a kolléga.

— Hogy Magyarországon éhínség van, annak csak a kommunisták az okai, — válaszolja Horthy — mert szétesztették a földet...

— Ellopták, — szól közbe testvére.

— Mert szétesztették, lecsökkent a föld hozama kb. a negyedére. Érthető. A kis parcellák nem hozzák azt, amit a nagyobb birtokok hoznak. 1944-ig exportáltunk, ma éhínség van Magyarországon, — hangzott Horthy válasza.

Most megint inkább magának jegyzi meg az újságíró: Ő nem tudja, hogy a németek csaknem minden állatállományt és mezőgazdasági gépet elhurcoltak Magyarországról (mi tudjuk, hogy ez túlzás) és ez hadszíntérre vált. Elmélkedésére Horthy megjegyzése:

— Mit tehetek én róla?

— Azonban ön üzenté meg a háborút Oroszországnak...

— Az oroszok bombázták Kassát. Ezt mi nem tudtuk szó nélkül tudomásul venni...

— És ha a bombák német gépekről származtak? (Tudjuk, ezt hirdetik orosz részről.)

— Azok orosz bombák voltak. Kivizsgáltuk az esetet.

(Hozzátehetem: Bárdossy László perében a népbíróságon állították, hogy álcázott német repülőgépek dobták a bombákat, s szerintük Bárdossy ezt beismerte. Mi viszont ismerjük ezeknek a „beismeréseknek” metódusát.)

A svájci kolléga megjegyzi: Milyen tragédia! A kormányzó, aki az országban élt, kínai fallal volt körülvéve. Beszél ezután a borzalmas rombolásokról. Valóban be kellett ezeknek következniük?

— Hogyan tudtam volna megakadályozni? — válaszolja Horthy.

Ja, hogyan? — elmélkedik az újságíró. — Neki nincs joga ítélkezni, csak meghallgatni, amit mond. Majd a történelem fog ítélkezni. De azért mégis ezt mondja:

— Magyarországon az ön politikáját teszik felelőssé a katasztrófáért. Tudja ön, hogy Tildy Zoltán köztársasági elnök is ebben a felfogásban tett nyilatkozatot?

— Ismerem Tildyt — hangzik emelt hangon a válasz, — őt értelmes embernek tartom, de ha ilyent mond, akkor számár.

A cikkben ezután új alcím következik:

„Hitler hatte das Wort eines Edelmannes.”

„Hitler bírta egy nemes ember szavát.”

Magyarország utolsó napjainak történetéről beszéltünk ezután, — folytatja az újságíró. — Emlékeztettem a kormányzót arra, hogy Mihály román király hogyan operált, hogy kellő pil-

lanatban a szövetségesek oldalára állhasson, miként adott parancsot a németek megtámadására és hogyan tudta ezzel enyhíteni a rombolásokat. Románia ma egészen más helyzetben van, mint Magyarország. És erre az ősz kormányzó olyan választ ad, amilyent csak egy magyar tud adni:

— Én nem támadok meg hátulról senkit, még egy Hitlert sem! Nem vagyok áruló. És én megígértem Hitlernek, hogy azonnal tájékoztatom, ha különbékét akarok kötni. Szavamat megtartottam...

Itt végetért a beszélgetés. Amit hozzáfűz a svájci kolléga, abban nemcsak tájékoztatatlanság nyilvánul meg, hanem támadó él, sőt hovatarthatóságra utaló impertinencia is. Valahogy így szellemeskedik:

Olyan magyarázat ez, mely nemcsak Horthy utolsó napjait, hanem egész politikáját megvilágítja. Milyen borzalmas meg nem értés a világ részére, hogy egy nemes ember Don Quichotte módjára kormányoz és nem tudja, ki az a Hitler. Vagy pedig igaza van annak a fiatalembernek, aki, mikor beszálltunk a jeepbe, utánam kiabálta:

„Ne higgyen semmit Horthynak, mert ő egy igazi fasiszta!”

Ki tud ebben az ügyben dönteni? — fejezi be cikkét, — a történelem tud majd csak ítéletet mondani a felett az ősz ember felett, aki még 1946-ban is azt tudta mondani: „Én nem támadok hátba senkit, még egy Hitlert sem!”

Kétségtelen, hogy egy háborúvesztes és bizonytalan sorsú államfő részére ebben az időben nagy dolog egy ilyen cikk, de hol van ebben Horthy részéről Hitler dicsérete, amit a bécsi vörös lap állított? És hol van a jelenlegi pesti rezsim „piszkos rágalmazása”? Abban, hogy Tildyt, a palástos hóhért szárnak nevezi? Később, mikor „Mór megtette a magáét, Mór mehet” jelszóval elcsapták Tildyt, ők külön kritikával is illették. De a Horthy elleni hangulatkeltésre ekkor jó volt „piszkos rágalmazással” vádolni, ha nem is volt rá alap.

Bátorság azonban a leszamarazáshoz is kellett, hisz akkor még nem tudhatta, hogy — akár elrablással is — nem hurcolják-e haza és akkor a népbírósi, biztosra vehetően marasztaló ítélet, halálos ítélet esetében ez a „számár” döntött volna élete-halála felett. (Fentiekről két különböző cikkben emlékeztem meg a torontói Krónika 1977. nov. számában és a Vasárnap 1978-as Magyar kéve című évkönyvében. Hozzáfűztem:)

Azt elhiszük, hogy fáj a tárgyilagos megállapítás arról, hogy nem volt diktátor és a parlamenttel együtt kormányzott, s hogy szétszabdalt hazája érdekében akciózott, de „tiszttára mosásáról” és neki elégtétel nyújtásáról alig lehet szó. Abban pedig bízott úgy a menekült, mint az otthoni antibolsevista ma-

gyarság, hogy a vitriolba mártott tollal író kommunista lap ama fenyegetése, hogy sorsát nem kerüli el, nem válik valóra. Nem is vált. Jóslásának — vágyálmának — nem lett igaza, hogy a „fasiszta bestiát” (a svájci lapnak) „sem mentegőzései, sem védelmezése nem tudják megmenteni.” ... Tévedett...

*Későbbi történet Horthy kijelentésének alátámasztására: Hitler zsidó-ügyi biztosának, az őt megvető német tisztek szerint származásának megfelelően zsidó nevelést kapott Eichman ezredesnek izraeli perében érdekes volt az óbudai hitközség elnökének vallomása. Küldöttségben mentek Horthyhoz panaszkodni a sárga csillag, összeköltöztetés, meg a sajtóközlemények ellen és kérdezték: miért teszi ezt velük? Mert ha semmit se tudok felmutatni a teljes deportációt követelő Hitler felé, akkor nem tudom megakadályozni követelése beváltását, — hangzott a válasz. Tehát álcázással húzta az időt és Miklós fia a mentesítések ügyében buzgólkodott az egyházak papjaival együtt. — Szálasiról pedig megírta sajtófőnöke, hogy az első sajtóértekezleten felkérte a főszerkesztőket: ne foglalkozzanak a zsidókérdéssel, mely háborúban meg nem oldható. Ő nem taktikázással védekezett Hitler követelése ellen — „nem tűrhetek a hátamban kémközpontot” — hanem nyíltan megtagadta a budapesti zsidóság deportációját azzal, hogy ez sértene a magyar felség-jogot, másrészt az ország nem nélkülözhet háromszázezer munkás kezét.

TÁMADÁSOK ÉS A PESTI ZSIDÓSÁG MEGMENTÉSÉNEK ELISMERÉSE

Hasonló tónusú pesti lapok is verik a dobort Horthy ellen. Eljut hozzám 1947 elején a „Szabadság” hamis címén megjelenő pesti lap 1946. december 21-iki száma, mely nagy címmel írja: „Horthy ügynökei akadályozták meg Szent-Györgyi amerikai utazását.” A cikk alcíme: „Az Amerikai Magyar Népszava és az Eckhardt-Bátor-Pelényi hármass demokratia-ellenes szövetsége.”

Ideje, hogy megtudja a közvélemény — írja — hogy mi az Amerikai Magyar Népszava és milyen amerikai magyarok fel-fogását tükrözi. Nem érdektelen ugyane magyaroknak a Szent-Györgyi ügyben játszott szerepe.

(Szent-Györgyi Albertről, a zöldpaprikából gyártható C-vitamint feltaláló Nobel-díjas professzorról van itt szó, tehetem hozzá. A professzor mint a Magyar-Szovjet Társaság elnöke szerepelt azután, hogy Zilahy Lajos író elhagyta ezt a posztot és Amerikába jött.)

Igaz, először itt is e társaság elnökeként szerepelt és azt nyilatkozta, hogy itt a szovjet népről, Moszkvában pedig az amerikai népről fog előadásokat tartani.

De aztán a szovjetet különböző írásaiban, így „A Krisztus-arcú szovjetkatona” című novellájában dicsérő, s ugyanakkor a „Dukayak” című regényében a magyar mágnásosztályt triviá-

lis kifejezésekkel és lealacsonyodott tények túlreális rajzolásával gyalázó író, aki karrierjét nagyban köszönhetette Bethlen Istvánné grófnénak, Amerikában rájött arra, hogy rossz lóra tett, lemondott a magyar-szovjet elnökségről, a megígért propagandáról és jobbnak találta New Yorkban megtelepedni.

Elnök-utóda, Szent-Györgyi professzor is Amerikába akart menni, de az Egyesült Államok külügyminisztériuma és bevándorlási hatósága kommunistabarát működésének ismeretében megtagadta a beutazási engedélyt. Ezt az Eckhardtékat támadó pesti lap az ő közbeszólásuknak tulajdonította. Nagyon csodálkoztam Szent-Györgyin, aki a huszas évek elején Budapesten a Molnár-utcai Katolikus Kaszinóba járt velünk azonos társaságban bálozni, táncolni. Akkor e kör tagjainak világnézetét vallotta és egykori barátai már azon is csodálkoztak, amikor szegedi professzor korábban túlzott liberális magatartásáról értesültek. Azon pedig megbotránkoztak, amikor e szovjetbarát társaság elnökségéről hallottak... Nem értettem meg, mi szüksége lehet egy tudós biologusnak, Nobel-díjas magyar professzornak ilyen politikai szereplésre a hazáját leverő, s nők százezreit megfertőző közvetlenül és kreaturáin keresztül a nemzeti politikusokat futószalagon gyilkoló, s az egész magyar középosztály kiirtásán fáradozó Sztalin szolgálatába állni! És akkor még azon megbotránkoznunk, hogy a szovjetbarátságból már kiábrándult Amerika nem tartja kívánatosnak a személyét. Nem kétséges, hogy Eckhardték se javasolták beengedését. Annak ellenére, hogy Szent-Györgyi bizonyos szerepet vállalt Kállay Miklós angolszász tárgyalásai során Konstantinápolyban. De lássuk, hogyan panaszkodik tovább a pesti lap?)

Az Amerikai Magyar Népszava — írja — mely Nadányi Pál szerkesztésében jelenik meg, a Horthy-rendszer idején állandó állami támogatásban részesült. Ezt a jelentős összeget az állami költségvetésben különféle címeken könyvelték el. Így pl. 1936-ban „legelőpénz” címén. A lap kiadója Wgrezinek nevű lengyel, aki Novy Sat címen is ad ki lapot. 1939 után a Horthysta izgatás pénzelését már nem a magyar állam végezte közvetlenül. A pénzelés céljára a háttérben meghúzódó Strohman küldték ki. 1939-ben Eckhardt Tibor, a Független Kisgazdapárt elnöke elhagyta Magyarországot (tévedés: 1941-ben hagyta el), hogy az Egyesült Államokban Horthy és rendszere képviselését átvegye.

Ugyanakkor — folytatja — csendben elhagyta Magyarországot Bátor Viktor, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ügyésze. Feladata, hogy Horthy, a csepeli Weiss és Chorin családok vagyonának egy részét Amerikába mentse, illetve ott kezelje. Körülbelül tizenöt millió dollár értékű vagyon kerülése alá. Ezt a háború kitörése után főleg hadiipari kötvényekbe

helyezte. Azonfelül ingatlanokat szerzett. Demokrácia ellenes üzemek céljából három tagú bizottságot szerveztek: Bátor Viktor, Pelényi János, Horthy utolsó washingtoni követe és Eckhardt Tibor. Bátor angol nyelven Observer címen hetilapot adott ki, melynek célja a Horthy-barát eszmetérjesztés és a magyar demokrácia bemocskolása. Itt kapcsolódott e társaság Szent-Györgyi Albert ügyébe. Mialatt a harc Budapest felszabadításáért folyt, az Amerikai Magyar Népszava első oldalán ordító cím jelent meg: Szent-Györgyi tanárt meggyilkolták az oroszok. Interpelláció is hangzott el. Kiderült, hogy az egészet Bátorék agyalták ki. Ezek akadályozták meg Szent-Györgyi kijutását.*

Igy írt a pesti lap és az Eckhardt elleni éles támadás valószínűsítette Horthy tréfás kijelentését, hogy ezek bizony szívesen kikérték volna Eckhardtot is, ha nem lett volna nehéz bizonyítaniok, hogy anti-hitlerista magatartása ellenére is — „náci” volt. De ha bármily ürüggyel, akár emberrablással kezükbe került volna, akkor halálos ítéletet húztak volna rá is, mint az Ébredő Magyarok Egyesülete húsz évvel előbb volt elnökére és a békerevíziós liga ügyvezető elnökére, mert hiszen területviszszaszerezési törekvéssel „bűnt” követett el a nekik oly kedves területrelő szomszédok érdekei ellen.

Mert otthon így változott a helyzet. Negyedszázad előtti ellenfeleiket is börtönbe, sőt akasztófára vitték Sztalin magyarországi helytartói.

Horthy ellen pedig véres komolysággal és tréfás vidámsággal egyaránt tovább folyt a hajsza a pesti lapokban. Eljut hozzám a „Ludas Matyi” című élcslap 1947. február 14-iki száma, s ebben karikatura Horthyról „Memoárjait írja” címmel. A kormányzó tengernagyj egyenruhában felugrik íróasztalától, s még zsebéből is kitüntetés lóg ki, — repülnek a papírok. Nagy karosszékekben fehér ló ül pápaszemmel, gondosan betakarva (azt jelzi, hogy öreg szegény, mert ezen vonult be Horthy Budapestre negyedszázaddal előbb.)

Szól a fehér ló: Na, ird csak apafej. Siófok, Orgovány, Kécskemét, Ujvidék, Voronyezs...

Miki: Vigyétek ezt a dögöt. Ennek túl jó a memóriája...

Március végén hallok a rádióban, hogy Jugoszlávia 230 „háborús bűnös” kiadatását kérte Magyarországtól, élükön Horthyval és még Lakatos Géza, Horthy utolsó miniszterelnöke is köztük van, aki pedig otthon él — kivételesen ezidőben — szabadlábban.

Amikor az élcslapok a negyedszázad előtti eseményekkel, a kommunista tömeggyilkosságok megtorlásával viccesen emlegetik Orgoványt, ugyanakkor az orgoványi kommunista-zsidó pogrom miatt 84 vádlottal pert folytat a népbíróság, s persze ebben is emlegetik, hogy Horthy nemzeti hadseregének emberei

voltak a tettesek, Héjjas Iván főhadnaggyal és Francia Kiss Mihály őrmesterrel az élükön. Hogy tömeggyilkosságok megtorlásáról volt szó, arról nem beszélnek.

Eddig zsidók részéről csak támadásokat olvashattunk Horthy ellen, annál inkább meglep, hogy a pesti Képes Figyelő 1947. február 15-iki, most idekerült számában Lévai Jenő zsidó író „Mi az igazság a Zsidó Tanácsok szerepe körül” címmel ír a további zsidó deportálások megszüntetéséről. A zsidó tanács a svéd királyhoz előterjesztést juttat ki Raoul Wallenberg követési titkár kurirjával. Ez éppen a Hitler elleni merénylet napján, július 20-án utazik át Berlingen, s az elrendelt határzár miatt négy napig nem tud tovább jutni.

Ezután így ír: „Végül az Intézöbizottság megtalálja a módját annak is, hogy a vidéki deportálások „főhóhérját”, Ferenczy László csendőralezredest lekenyerezze és a németekkel szembeállítsa, úgyhogy felhasználásával és Horthy elé juttatásával a németek által (1944.) augusztus 26-ára kitűzött budapesti deportálást sikerült megakadályozni. Eredményes mentőakció volt ez is...”

Félreértés ne essék: amit a cikk nem hangsúlyoz ki, a deportálás megakadályozása nem a zsidó intézőbizottságnak sikerült, hanem Horthynak, aki a svájci kollégának is joggal hivatkozott a zsidóság vezetőinek tanúságára. Jól emlékszem, Horthy még páncélosokat is vonultatott fel, hogy a németekkel szembe szállva megakadályozza a budapesti zsidóság elszállítását. És Hitler eme követelésének később is ellenállott és éppígy a nálánál is hamisabb, hazugabb vádakkal illetett utóda, Szálasi, ahogy ezt jóval később az izraeli főügyész is leszögezte. De Horthyval kapcsolatosan — ha ugyan ismételtén is az Intézöbizottság szerepel — újabb megállapításokat is tesz a cikk. Ime:

„Az Intézöbizottságnak egy ízben sikerült pl. a kistarcsai internálótábor egy részének a németek által történt elhurcolását megakadályozni, s Horthynál keresztül vinni, hogy az elrabolt embereket Hatvanból visszahozassa... A Lakatos-kormány porhintésül szánta a zsidóság munkába állítását a német deportálási terv leszerelése céljából... sikerült a zsidóság mentése és a budapesti zsidóság mintegy hatvan százaléka megmenekülni.”

Bizony így. De később még nagyobb — 80 — százalékról is hallunk. Persze, sajnos ugyanakkor a budapesti keresztény magyarság soraiból is hasonló a pusztulás vagy fogyatkozás a harcok, bombák, elhurcolások vagy elmenekülések következtében.

*Aztán idők múltával Szentgyörgyiné feledésbe ment az ominózus elnökség és a professor kijutott Amerikába, melynek tudományos életében töltött be szerepet.

„HORTHYSTA ÖSSZEESKÜVÉS BUDAPESTEN”

Ugyanebben a pesti lapban, a (mindenre) Képes Figyelőben, írnak arról, amit előzően a rádióban hallottam, hogy Budapesten „Horthysta összeesküvést” lepleztek le. „Vissza Szegedre?” című cikkében Dr. Rátkay Károly (az Esti Kurir című, Rassay-féle liberális lap politikai munkatársa volt a szerző, akivel a parlamenti újságírók szindikátusában két évtizeden át együtt voltam) azt írja, hogy az összeesküvés vezérszólama a Horthy-rezim jogfolytonosságának helyreállítása volt. Közülük egyesek azzal védekeztek, hogy céljuk nem a köztársaság megdöntése volt, hanem csak a kommunistáknak a kormányból való kiszorítása, s a kormány polgári jellegének megerősítése. Szerepet játszott az értelmiségi réteg befolyásának helyreállítása. A forradalmi átalakulás alapján rázta meg az ú.n. középosztályt. A köztisztviselő réteg... most nem leli honját e hazában... a kényszerű B-lista (vagyis az elbocsátások) végrehajtása se bizonyult alkalmas eszköznek a terjedő elégedetlenség levezetéséhez. (Persze nem, hanem inkább terjedéséhez.) Ezeket az elégedetlenkedőket nyergelték meg az összeesküvők fővezérei — folytatja — meginvitálván őket arra a vonatra, melynek mozdonyát a Szálasi-féle „gyalázatba” torkollott horthyzmus jogfolytonosságának ősforrása: Szeged felé irányítottak.

Hát igen — folytatja — vissza Szegedre! Ez volt a sok féle jelszó közös gyűjtőmedencéje, Szeged, Horthy és Gömbös szellemének szülővárosa, az úri betyárvilágnak, a szmokingos, attilás, darutollas bálok korszakának „történelmi színekkel megörökített” színhelye, ahonnan a siófoki, orgoványi és egyéb tömeggyilkosságok felbujtói és végrehajtói több mint negyedszázaddal ezelőtt „országódító” utjukra indultak.

Dr. Rátkay Károly gyalázkodását méltán kiegészíti a szovjet-kollaboráns Nagy Ferenc miniszterelnök nyilatkozata, melyben így szól: „... nagy kár, hogy a múlt év őszén kezdődő politikai válságot nem tudtuk megoldani, még mielőtt az összeesküvés kipattant volna. Ez a szerencsétlen konspiráció, amely mindenféle hatásában borzalmas mértékben ártott az országnak, még inkább elmélyítette a politikai nehézségeket. Pártom (a kisgazdapárt) az összeesküvés konzekvenciáit levonta... kiírtjuk a politikai életből főleg a koalíciónak ártó tényezőket. A kisgazdapárt bátran és határozottan vállalta az ebből ráháruló feladatokat. A kizárásokat és eltanácsolásokat.

(Ohó, úgylátszik a kisgazdapárt elégedetlenkedő, a kommunizmust kiszolgálni nem akaró polgári elemeinek kirekesztéséhez szükség volt erre az „összeesküvésre”. Ez ellen az angol-szász közvélemény, sőt amerikai jegyzék is tiltakozott, mondván, kommunista nyomásra a kisgazdapárt harakirit követ el.

A párt főtthárát a gerinces Kovács Bélát vadul támadta a kommunista sajtó, sőt megvádolta az összeesküvésben való részvétellel is. A politikai bizottság nem tartotta az ellene felhozott vádakat komolynak, s a párt úgy határozott, hogy nem adják ki büntető eljárás céljára. Az oroszok mégis letartóztatták és Nagy Ferenc gyáván tudomásul vette ezt, s nem is mert tiltakozni Sztalin helytartójánál, Rákosi kommunista diktátornál, aki pedig címzetesen csak miniszterelnök-helyettesként szerepelt.)

A kisgazdapárt, melyet a szociáldemokrata és kommunista sajtó egyaránt élesen támadott, egymás után zárta ki mérsékelt polgári tagjait, köztük minisztereket is, s a mentelmi bizottság pedig felfüggesztette mentelmi jogukat. Peyer Károlynak, a szoc. dem. párt korábbi vezetőjének egy, a kommunista párt által reakciónak bélyegzett memorandumja miatt öt saját pécsi pártszervezete is mandátum-fosztásra ítélte. Állítólag Vác környékén, a Tiszántúlon és a Dunántúlon pajtákbán, csűrökben, padlásokon elrejtett sok fegyvert találtak.

Mindez elsősorban Horthy körül zajlott. Márciusi rádiójelentésekből megtudhatjuk, hogy az összeesküvés vezetőjéül dálnoki Veress Lajos tábornokot választották, s ez maga bizonyítéka szerintük annak, hogy Horthy uralmának visszaállítása érdekében történt az egész, mert Horthy öt bizta meg annakidején helyettesítésével, ha a szovjettel kezdett fegyverszüneti tárgyalások miatt őt a németek elfognák. (Ez új momentum, melyről eddig nem hallottunk.) Így akarták volna biztosítani a jogfolytonosságot.

A tömeges letartóztatások miatt még az amerikai kormány is tiltakozott — a szovjetnél, jól tudva, hogy honnan fúj a szél.

Pesti baloldali lapok pedig a francia forradalom véreskező Marat-ját idézik és még olyan fiatal újságírótól is olvashatók furcsa megállapításokat, aki korábban jobboldali lap munkatársa volt. A futószalagon történt kivégzések, szovjet fogságba, haláltáborokba hurcolások ellenére ezt meri leírni: „Még piroosan ég rajtunk a szegyen bélyege, hogy fasisztáinkkal magunk nem tudtunk végezni.”

A „Horthysta összeesküvés” hírei a weilheimi villa lakóinál vegyes érzelmeket keltenek. Amíg egyrészt a mélybezuhanás, semmivé létel idején új reményt, bizalmat kelthetnek a kormányzóban, másrészt aggodalmat a családban, hogy új üldözés magvát is képezhetik. Tragikomikus, hogy szegénységük, támogatásra szorultságuk idején az ellenséges otthoni sajtó és a népügyész azt állítja, hogy Horthy pénzelte a széleskörű összeesküvést.

Egy angol újságíró kérdést intézett Horthyhoz.

— Igaz-e, hogy ön kezdeményezte és finanszírozta az összeesküvést?

— Én finanszírozhatnék összeesküvést? — nevetett fel a kormányzó, — amikor még ennivalóra sincs pénzem!

Ebben az időben, 1947 tavaszán Bründl Lajos ismét meglátogatta Horthyékát. A korábbi három helyett most már csak egy inas van velük. Megszűnt az UNRRA-ellátás számukra csak úgy, mint számunkra és német jegyre vásárolhatjuk csak a németek számára szűkreszabott élelmet, melynek kalóriája messze alatta marad a fizikum fentartásához szükséges kalóriának.

Még mindig éhhalálról jönnek hírek. Számunkra szerencse, hogy gyümölcstermő vidéken élünk, s így gyümölcsből kapunk vitamint.

De még egy szerencsénk akad. Lindauban él a francia megszálló csapat kebelében egy pap, aki kapitányi rangban van és amellet a cserkészetnek is lelkes híve, s patrónusa. Fiúnk és barátja mint cserkészek ismerték meg, s panaszolták éhezésünket, mire kijött hozzánk Esseratsweilerbe és a polgármesternél elrendelte, hogy adjon nekünk olyan élelmiszer pótdjegyet, amelyet a nehéz testimunkás németeknek is adnak. Mindez részletesen szerepel „Mélybezuhanás” című könyvemnek „A francia pap-cserkész-kapitány közbelép” című fejezetében.

De Horthyék számára nem volt ilyen derék lelkész-kapitány és csak a szűkreszabott élelmet kapták, így bizony nélkülöztek látogatójuk elbeszélése szerint. És rászorulnak olyan magyar kisemberek élelem-adományára, akik valahogy plusz élelemhez jutnak, s a távoli támogatók szeretetsomajgaira. Keserű gúnynyal emlegették azt a nevetséges vádat, hogy nagyszabású összeesküvést pénzelhetnének.

GENFBEN IS NÉLKÜLÖZNEK HORTHY UNOKAI

Hasonlóan kesernyész humorral beszélt erről Genfben egyik barátunknak, aki ott meglátogatta — ifj. Horthy Miklósné. Régen nem hallottunk róla s lányairól. Most tudtuk meg, hogy Genfben telepedtek le, ahol ifj. Horthy Miklósnénak sikerült a Nemzetközi Vöröskeresztnél elhelyeződnie, azonban csak kisfizetésű állásba, s a háromtagú család, a kormányzó két leányunokája édesanyjukkal bizony nélkülözések közepette él. Ruhára nem jut, s megjegyezték, milyen jó, hogy párom még Wangenben több ruhát készített nekik oly kis honoráriumért, hogy inkább ajándéknak számított. Most, a franciáknak dolgozó lindaui divatszalonban már nem tehetné ezt.

Húsvétkor nálunk vendégségben lévő barátunk elmondotta azt is, hogy panaszkodtak, tudják, hogy a nagyszülők is hasonló nélkülözések közepette élnek, ezért ők is rossz viccnek minősítették azt az otthoni vádat, hogy széleskörű összeesküvést finanszíroztak. A rádióból ők is ismerték az esetet.

Megemlítem, hogy tudtommal az unokáknak és édesanyjuknak volt több ékszerük. Ez se tudja kisegíteni őket?

— Nem bizony, — válaszolja. — Svájcban manapság nem sokra lehet menni az ékszerekkel. Az ott összegyűlekezett rengeteg vagyonos menekült annyi ékszert vitt oda és a nagy kínálattal annyira lerontotta az ékszerárakat, hogy nem érdemes eladni. Ezért aztán ékszereik mellett is nyomorognak a kormányzó legközelebbi hozzátartozói Genfben...

Húsvétkor ugyancsak vendégül láttuk nálunk a gömöri alispánékat és Jenővel elvitáztunk az otthoni összeesküvés hírekről és kihatásukról, s a vezetéssel vádolt dánoki Veress Lajos tábornokról. A tábornokot, mint a kormányzó hűséges hívét, a fegyverszüneti dolgokkal kapcsolatosan a német megszállás idején haditörvényszék elé állították.

Halálos ítélet várt rá, melyet azonban elkerült, s a helyette kapott 15 évi börtönből igen keveset kellett kitöltenie. Mint ilyennek, nem volt baja a szovjet megszállás idején mindaddig, míg most aztán népbírószám elé hurcolták.

Ugy az ő, mint Donáth György vádlott társa kihallgatása idején ismételten hangoztatták, hogy ők a Horthy-jogfolytonosság hívei. A tábornok állítólag Horthytól még 1944 augusztusában levélbeli meghatalmazást kapott, hogy kormányt alakítson, ha ő német fogságba kerül.

Védekezésükben hangsúlyozták, nem akarták megdönteni a jelenlegi uralmat, csak arra törekedtek, hogy a békeszerződés aláírása utáni 90 nappal bekövetkező szovjet kivonulás utáni időben valóban a választáson többséghez jutott kizsákmányt kormányozzon, ahogy Amerikában és Angliában is van, ne pedig a kommunista kisebbséggel koalícióban. Amikor az elnök a tábornok elé tárta rendőrségi vallomását, kijelentette:

— Erről csak annyit mondhatok, hogy nyolc napon át se nappal, se éjjel nem alhattam, amikor a terhelő vallomást aláírták velem.

Szóba kerül, hogy a kormányzó rokonságából a fiatal Károlyi Lajos gróf ajánlkozott elkészült, s készülő könyveim angol és német fordítására. De mikor azt kérdeztem: foglalkozott-e már irodalommal, írt-e már valámit, akkor nemmel válaszolt. Akkor nem lehet róla szó, hisz a fordítónak is írónak kell lennie. Nem mehet ez úgy, ahogy az egyszeri szobalánytól kérdezték, tud-e zongorázni, s azt válaszolta: lehet, még nem próbálta.

Ezzel kapcsolatosan Zsuzsa leányom pedig arról számol be,

hogy az egyik lindai étteremben együtt ebédelnek a Horthy-Károlyi-rokon özv. Nádasdy Tamásné grófnéval, aki mikor értesült könyveimről, szintén fordítónak ajánlkozott. Sorbán alispántól most tudjuk meg, hogy Nádasdy grófné az édesanyja Károlyi György gróf feleségének, a szép Sonja édesanyjának, aki egy alkalommal szintén hajlandónak mutatkozott könyveim fordítására, de úgy járt, mint fia, Lajos gróf, miután ő sem ír.

UJ HALÁLOSÍTÉLET-SOROZAT

Ezidőben arról is értesülök Pali államtitkártól, hogy Horthynál tett legutóbbi látogatása során beszéltek az összeesküvésről, s a közben nyilvánosságra hozott 84 vádlottról. A kormányzó megjegyezte:

— A 84 vádlott közül csak egyet ismerek, de azt komolyabbnak tartom, semhogy ilyen reménytelen akcióra vállalkoznék.

Nem említette Veress tábornok nevét, de rá gondolok. Aztán májusban jön a híre, hogy Veress és András tábornokokat és Donáth Györgyöt halálra, a többi vádlottat súlyos börtönbüntetésre ítélték. A kormányzót lesujtotta a hír. Mennyit írtanak ki még?

Donáthot kivégezték.

A két tábornoknak sikerült elkerülnie a kivégzést. Veress büntetését most ismét 15 évi börtönré mérsékeltek a másik tábornokéval együtt.

(És kilenc év után, az 1956-os szabadságharc kiszabadította őket, nyugatra kerültek, s Veress tábornok lett a szabadságharcosok világszervezetének elnöke, Londonban élt, de 1967 végén és megismételten Amerikában is járt. 1976 áprilisában halt meg.)

A Héjjas-különítmény orgoványi perében is meghozták május közepén az ítéletet. A távollévő Héjjas és Francia Kiss társaira, mint fővádlottakra a negyedszázad előtti megtorlásért, bár húsz év után elévült volna, a népügyész halálbüntetést kért és pedig Raád Árpádra, Danics Mihályra, Danics Aladárra, Juhász Istvánra, ifj. Muraközy Ferencre, Papp Lajosra, Papp Sándorra, Tassy Gergelyre és Tóth Andorra, a többire súlyos börtönbüntetést.

Ez a népügyész vádbeszédében azt fejtegette, hogy a bünper tulajdonképpen vádlottja Horthy Miklós, az akkori idők fővezére. Szerinte az ő védelme alatt követték el bűneiket a különítmények és a fővezér később a bűnösök üldözését is megakadályozta.

A vád mellett a vádló személye is feltűnik. Ki ez a népügyész, aki Horthyt vádolja? — Marosán György, képei alapján és neve után románnak látszó szociáldemokrata képviselő, foglalkozására nézve — péksegéd. Sem sajtó-, sem rádióközlemény nem jut el hozzám, hogy a péksegéd-népügyész halálosítélet-javaslatának a hasonzorú népbíróság eleget tett-e. Ez valószínű, hisz ez a pártbíróság rendszerint már a tárgyalásra kész ítélettel megy.

Ugyancsak erre vall a Ludas Matyi május 21-iki számának rajzos közleménye. Ezen Héjjas és Francia Kiss boroznak és a felettük lévő szellemalakok rájuk mutatva azt mondják:

— Benneteket távollétetekben ítélték halálra, de minket a jelenlétünkben gyilkoltak meg.

Francia-Kissről eszembe jut, hogy az első kommün utáni időben, mikor a hadbíróság tárgyalta a Tisza István miniszterelnök meggyilkolásának ügyét, s a Roheim-villában helyszíni szemlén magyaráztatta el a vádlottakkal Tisza meggyilkolásának lefolyását — melyről aztán az Új Lapban tárcát írtam, — tanúkénti kihallgatása után tőle az elnök így búcsúzott:

— Isten vele, Mihály!...

Ez aztán szállóigévé vált.

Héjjas Ivánt országgyűlési képviselővé is választották, majd később a magyar repülés ügyénél kapott fontos szerepet. Az emigrációban később úgy hallottam, hogy — bár a nyilvánosság előtt nem szerepelt — Argentínában élt, később Kaliforniában, s ott is halt meg öreg korában az 1970-es évek elején.

KOSARAT FON A MAGYAR NÁBOB LESZÁRMAZOTTJA

A német fordítónak ajánlkozott harmadik Horthy-rokon, Nádasdy grófné megbeszélésre invitált Lindauba. Leányom megmondta neki azt, amit Károlyiéknek említettem, hogy a fordítónak is írónak kell lennie, s meglepetésére azt válaszolta: ő is ír, sőt már néhány könyvet meg is írt. Így fordítóként is komolyabbnak látszik az előzőknél.

Amikor bemegyek Lindauba, a Bodensee szigetén épült érdekes, római alapítású városba, a békeidők cukrászdájából alakult étteremben feleségem és leányom bemutatják Nádasdy grófnét. Éppen végzett sovány kis ebédjével, amelyből valami maradékot félre tett és azt mondta a kiszolgálónak, hogy vacsorára elviszi.

Ebből a jegyre adott kevésből, melyet, ahogy elnéztem, a legtöbb vendég az apró morzsáig gondosan elfogyasztott, sőt akadt, aki nem restelte kinyalni tányérját. Az éhezés idején

nem is szabadott megbotránkozni ezen. Akik kinyalják tányérjukat, azok azt mondták, szégyelje magát ezért a győztesek szövetsége, mely éhezésre ítélte a leverit Németországot.

Szánalmas volt látnom ezt a maradék-csomagoló jelenetet a kormányzói családdal rokon, otthon gazdag, lepsényi földbirtokos, öreg mágnásasszonynál. A szabadság mártírjává lett egykori országbíró: Nádasdy Ferenc leszármazottjának özvegye elmondja, hogy ő született Wenckheim grófnő, német őseinek birtoka itt volt a németföldi Wenck községben.

A budapesti Wenckheim palotához sok kedves emlék fűz, hisz ott volt évekig a Pátria Magyar Írók, Hírlapírók és Művészek Klubja, melynek alapításában és vezetésében magam is részt vettem Eckhardt Tiborral együtt, akivel aztán erről érdekes emlékeinket hangszalagos történelmi beszélgetéseink során 1967-ben New Yorkban újítottuk fel.

Ferenc József király-császár és más uralkodók is részt vettek a Wenckheim-palota fényes dísztermében rendezett bálakon. Megemlítem ezt a család leszármazottjának, s hozzáteszem: a palotában aztán később a fővárosi könyvtár központját rendezték be. Nem tudom, átvészelte-e a főváros bombázását, ostromát? Ő sem tudja.

Miközben arról beszél, hogy most gyékényből fon kosarat és azt adja el, s közben írogat, sajnálkozással figyelem a menekült magyar sorstársat, s elgondolkozom, helyenként meg is említem neki az élet, a történelem furcsaságait. Ime, hova jutatták a „történelmi idők” ezt a mágnásasszonyt is, akinek és férjének ősei egykor szembenálló táborokban harcoltak.

Jelenlétében a német étteremben megjelenik, sőt megleveledik előttem férje őse, Nádasdy Ferenc országbírónak alakja. Ő is a magyar szabadságküzdelmek egyik mártírja lett a XVII. század második felében.

A magyar nemzetet akkor rendkívül elkésérítette a Habsburg-uralom elnyomó politikája. A magyar-osztrák sereg győzött a török felett a szentgotthárdi csatában, ennek ellenére a bécsi udvar azért, mert nyugati hadviselése miatt kénytelen a törökkel megegyezni, a győztes csatát követő vasvári békében kiszolgáltatja a tőle elhódított magyar területeket. Már ez a tény lázított, a következő évek kizsákmányoló osztrák bürokráciája pedig egyenesen kirobantja a magyar nemesség összeesküvését. Zrínyi Péter horvát bán, — a későbbi nagy szabadságharc vezérének, II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelemnek nagybátyja — Wesselényi Ferenc nádor és Nádasdy Ferenc országbíró állnak a francia király támogatását kérő szabadságmozgalom élén. De ez is elbukik és a vezetők feje porbahull a bécsújhelyi vesztőhelyen.

A mártír országbíróra emlékezünk késői utóda özvegyével és a mostani mártírok hosszú sorára. A rokon Horthy is természetesen szóba kerül. Amikor beszélgetésünk tulajdonképpeni tárgyára, a fordítás ügyére térünk, sajnálatomra kiderül, hogy eddig még semmiféle írása sem jelent meg nyomtatásban. De tud szívesen írni. Otthon magyarul írt, itt németül ír.

Szeretnék valamit látni írásaiból, hogy megítéljem. Egy francia fordítóval már úgy jártam, hogy előzően fogadkozott, milyen jól megy ez neki, s aztán visszahozta a kéziratot azzal, hogy különösen színes leíró részleteiben, melyhez elsősorban kell az író, meghaladja tudását. Hozzá tettem, hogy az időnek is érnie kell, nem lehet szó a kiadás sürgetéséről. Igérte, hogy majd kiír néhány részletet naplójából és bírálatra odaadja.

Emlegeti, hogy Jókai az ő egyik öséről írta az „Egy magyar nábob” című regényét. Aztán még többször találkozom vele, de nem jön elő írásával. Ebből látom, hogy maga sem bízik abban, hogy kiállja a régi író, sok kéziratot átdolgozó, bíráló szerkesztő kritikáját. Pedig nagyon hálás feleségemnek, aki az általa süített bármily egyszerű tésztából ebédnél mindig megkínálja, mert sajnálja nyomorúságáért, koplalásáért az egykori nábob leszármazottját.

„PIROSPÜNKÖSD NAPJÁN VÁRTUK VISSZATÉRTED...”

Világszenzációként hatott 1947 június elején a hír: Nagy Ferenc miniszterelnök, aki gyógykezelésre Svájcba utazott, telefonon lemondott, amikor a Horthyval kapcsolatos összeesküvés ügyében hazarendelték. Ugyanakkor kommunista-szociáldemokrata kormány alakult a kisgazdapárt kisebbségi asszisztenciájával, és sokan a vezető politikusok közül is elmenekültek. Köztük külföldre menekült Varga Béla balatonboglári plébános, az ú.n. nemzetgyűlés elnöke, akinek működését pedig ismételtlen kifogásolta Mindszenty József bíboros-hercegprímás, aki többször felszólalt a magyarírtás, kivégzéssorozat ellen, melyet főként a német táborokból, vagy Moszkvából hazatért munkaszolgálatos vagy régi, ott nevelt sztalinista zsidók követtek el. Azok, akik a sztalinizmus élgárdáját jelentették, ahogy ezt baloldali írók, politikusok — mint pl. Veér Imre, Sulyok Dezső és mások — könyvei is leszögezték később.

Az újabb hírek szerint a szovjet által letartóztatott Kovács Béla ügyével kapcsolatosan idézték haza kihallgatásra Nagy Ferencet. A Ludas Matyi már május 21-iki számában, amikor Horthyval és Nagy Ferencel kapcsolatosan élcelődött — céloz-

gatott Nagy Ferenc felé, akit aztán lemondása után nyíltan az összeesküvésben való részvétellel vádoltak meg.

No, még ilyen sem volt, hogy egy miniszterelnök összeesküdött volna a saját uralma ellen. Horthyval kapcsolatosan a Ludas Matyiban „Piros pünkösdi napján” címmel gúnyrajz. Horthy-karikatura lóg a falon, s előtte énekhar, melyben katonatisztek, földbirtokosok, zsakettes urak és papok fújják a dalt:

— Piros pünkösdi napján imádkozunk érted,

Piros pünkösdi napján vártuk visszatérte...

Ezalatt Horthy weilheimi magányában az egyszerű német polgár kosztján, csendben él és ha nem is vett részt semmiféle komplot megszervezésében, az amerikai-szovjet viszony kiéleződése és Truman amerikai elnök által a kommunizmus elleni nyílt harc meghirdetése hallatára titkon reményt táplálhat a hatalomba való visszatéréséről, piros pünkösdi boldog napjáról, ahogy legbizalmasabb hívei előtt ezt az álmod halványan érzékeltette is...

Nem csoda, hisz a pesti lapok egyre hangoztatták, hogy az összeesküvők, — akik közül júliusban tárgyalják Mistéth Endre kisgazdapárti miniszter, s Jaczkó Pál és Hám Tibor képviselők, s több újabb csoport ügyét, — „beismerték”, hogy visszavárták Horthy Miklós kormányzót, akit a németek hurcoltak el.

Ugyanekkor a népbíróságok felsőbíróága meghozta ítéletét az összeesküvők első csoportjára, Veressék ügyében. Ekkor keltett meglepetést, hogy Veress és Mátyás Sándor tábornokok halálbüntetését 15 évi börtönre, illetve 10 évi kényszermunkára változtatták.

Donáth György nem kért kegyelmet, halálbüntetését jóváhagyták, Tildy elnök se kegyelmezett és kivégezték. Elképzelhető, milyen kínzásokat kellett elszenvednie a kommunisták börtönében, hogy ennél a halált is jobbnak tartotta. Több ismert politikus közt Arany Bálint képviselő életfogytig tartó fegyházbüntetését 12 évi kényszermunkára mérsékelte.

Helybenhagyta Szent-Miklós István életfogytiglani, Szent-Ivány Domokos 14 évi, Kiss Károly 12 évi, Héder János 11 évi, Berkó István 8 évi börtönbüntetését és többeknek pár évi börtönét. (Ezek aztán, ha el nem pusztultak, az 56-os szabadságharc idején kiszabadultak és Szent-Miklóssy Istvánnal, Bálint kollégám testvérevel együtt, jórészt Amerikába kerültek. Nagy Ferencel együtt, akinél lemondásakor feltűnést keltett, sőt az összejátszás gyanúját is az a tény, hogy Rákosiék utána küldték fiát és a Sztalintól ajándékba kapott autóját.

Most már szabad földön elmélkedhetik a bissei borbély-kisgazdából lett Sztalin-kollaboráns és öt sokszor dicsőítő exminiszterelnök ama kijelentése bölcs voltáról, melyet az összeesküvés